Obszar strategiczny

Polityka społeczna i zdrowotna

Streszczenie scenariusza

Hybrydowa rzeczywistość

***

Nie udało się domknąć procesów standaryzacji i integracji systemów, z uwagi na to, że postawiono przede wszystkim na integrację istniejących systemów, co wydawało się znacznie tańsze ale w praktyce skrajnie kłopotliwe. Przy brakach środków w sektorze publicznym trudno o decyzję zatrzymania wszystkiego i rozpoczęcia na nowo. Cyfrowy świat ideałów zmienił się więc w jego pożałowania godną atrapę. *Następuje rozdarcie między deklaracjami systemu, a prozą życia*. Aby zapewnić przychody pozwolono na rozwój własnej inicjatywy i lokalną autarkię. To ona - choć półlegalna tworzy miejsca pracy i warunki do godnego życia. W tej sytuacji daje o sobie znać Polska zaradność. Gospodarka drugiego obiegu i handel wymienny skutecznie wykorzystują systemowe luki łagodząc też skutki niedoborów. Powtórka z PRL połączona z oczekiwaniem na lepsze czasy. Tylko czy one nadejdą?

Coraz częściej pojawiają się wątpliwości czy nowy cyfrowy świat jest opus vitae ludzkości. Prohibicja algorytmów nie powstrzymuje plagi chorób psychicznych. Do zintegrowanych benefitów należy dorobić, a świat analogowy staje się coraz bardziej atrakcyjny. Zaczyna powoli odradzać się życie rodzinne: cicha kontestacja nowej rewolucji. Za przykładem Polski podążają inni. Klasyczna medycyna staje się eksportowym luksusem w bogatych krajach dalekiego wschodu.

***

Technologia jako neutralne medium świadomej transformacji

Najważniejszym wątkiem scenariusza "Hybrydowa rzeczywistość" jest ukazanie fundamentalnej transformacji państwa opiekuńczego, gdzie do 2040 roku automatyzacja i cyfryzacja nie zastępują polityki społecznej i zdrowotnej, lecz stają się ich dominującym medium. Kluczowe przesłanie scenariusza podkreśla, że technologia jest fundamentalnie neutralnym narzędziem - jej społeczne konsekwencje zależą wyłącznie od sposobu implementacji, systemu zarządzania i świadomego wyboru wartości społecznych przez obywateli i rządy.

Scenariusz charakteryzuje się głęboką ambiwalencją - technologia funkcjonuje jednocześnie jako potężne narzędzie emancypacji i wsparcia oraz instrument subtelnej dominacji i inwigilacji. Zasadnicze pytanie pozostaje otwarte: czy to technologiczne medium będzie

kanałem demokratyzacji dostępu do usług publicznych, czy instrumentem pogłębiania nierówności społecznych? Ta otwartość przyszłości stanowi serce narracji - przyszłość nie jest determinowana przez technologię, lecz wynika ze świadomych wyborów społecznych.

Mechanizm Trzech Faz Ewolucji: Od kryzysu do integracji

Transformacja przebiega w trzech wyraźnie zarysowanych fazach, z których każda tworzy fundament dla następnej.

- **Pierwsza faza (2025-2030)** rozpoczyna się kryzysem energetycznym jako katalizatorem systemowych zmian. Wprowadzenie reglamentowanej energii - cyfrowo monitorowanego systemu, gdzie energia zastępuje pieniądz jako uniwersalny nośnik wartości. Tworzy to prototyp dla szerszej integracji benefitów społecznych. Powstaje zunifikowany "cyfrowy portfel obywatela" zarządzany algorytmicznie, który integruje zasiłki rodzinne, świadczenia socjalne, dodatki mieszkaniowe i limity energetyczne w jeden spójny ekosystem.
  Równolegle, w kontekście dezintegracji geopolitycznej, kraje rozwijają unikalne specjalizacje - przykładowo Polska tworzy "medycynę szybkiego reagowania" jako narodową specjalność biznesową, eksportując zintegrowane platformy łączące drony medyczne, mobilne laboratoria diagnostyczne, telemedycynę i AI-wspomagane systemy decyzyjne jako "medycyna katastrof 2.0".
- **Druga faza (2030-2035)** charakteryzuje się rewolucją sztucznej inteligencji w opiece zdrowotnej. Masowa adopcja chmury obliczeniowej i dojrzałość modeli AI prowadzą do radykalnego spadku kosztów IT w medycynie, inicjując erę "Opieki Zdrowotnej 2.0". AI staje się lekarzem pierwszego kontaktu, obsługując 70-80% przypadków z całkowitą cyfryzacją dokumentacji, predykcyjną diagnostyką i personalizowaną medycyną. Lekarze przekształcają się w "konsultantów premium" dla skomplikowanych przypadków.
  Paradoksalnie, medycyna staje się jednocześnie bardziej dostępna (AI dostępne 24/7 bez kolejek) i bardziej elitarna (bezpośredni dostęp do lekarza-człowieka jako luksus). Ciemną stroną tej rewolucji jest ewolucja systemów monitorujących zdrowie psychiczne w narzędzia AI-inwigilacji, analizujące wzorce komunikacji, zachowania zakupowe, dane biometryczne i interakcje cyfrowe. Pod pretekstem "wczesnej interwencji" algorytmy klasyfikują obywateli według "ryzyka psychicznego", tworząc nieczytelną granicę między opieką a kontrolą społeczną.
- **Trzecia faza (2035-2040)** odpowiada na kryzys klasy średniej spowodowany automatyzacją eliminującą tradycyjne miejsca pracy. Emergują nowe modele biznesowe oparte na ekonomii platform cyfrowych z fundamentalnie odmienną logiką: kooperatywny model własności, platformy usług lokalnych, mikro-produkcja na zamówienie oraz sektory skoncentrowane na człowieku, gdzie ludzka interakcja pozostaje wartością dodaną. Rządy wspierają te aktywności jako "presumpcję gospodarczą" przez preferencje podatkowe, integrację z koszykiem benefitów i publiczne zamówienia.

Cyfrowy Portfel Obywatela jako instrument integrujący ekosystem

Do 2040 roku cyfrowy portfel obywatela domyka pętlę systemową jako centralny element hybrydowej rzeczywistości, integrując sześć kluczowych komponentów:

- limit energii (reglamentowany, ale dynamiczny),
- benefity społeczne (skalowane algorytmicznie według potrzeb),
- dostęp do AI-lekarza (nielimitowany, podstawowy),
- kredyty na usługi zorientowane na człowieka wspierające nowe modele biznesowe,
- status zdrowia psychicznego (monitorowany "dla bezpieczeństwa") oraz
- poziom społecznego zaufania będący wskaźnikiem konformizmu wobec działań instytucji.

System charakteryzuje się zmiennością w czasie. Utrzymuje cykle polityczne (rządy lewicowe rozszerzają benefity, prawicowe deregulują). Kryzysy działają jako akceleratory monitoringu, a kontrrewolucje cyfrowe w postaci ruchów społecznych okresowo wymuszają reformy transparentności. Około 2040 roku system zaczyna pękać, inicjując poszukiwania nowej narracji ideologicznej.

Nowa stratyfikacja społeczna i paradoksy dostępności

Powstaje trójwarstwowa stratyfikacja społeczna nie oparta na dzisiejszych kryteriach ekonomicznych.

- **Elity** (około 5%) pozostają poza systemem monitoringu i reglamentacji, posiadając dostęp do prywatnych źródeł energii, elitarnej opieki zdrowotnej i prawnej mobilności.
- **Klasa średnia** (30-40%) praktykuje konformizm w zamian za wygodę, selektywnie wykorzystuje AI-lekarza i aktywnie zarządza swoim profilem cyfrowym.
- **Klasa pracująca i ubodzy** (55-65%) stają się w pełni uzależnieni od systemu bez alternatyw, poddając się całkowitemu monitoringowi w zamian za dostęp do podstawowych usług.

Stratyfikacja tworzy fundamentalny paradoks: system oferujący bezprecedensową dostępność usług (AI-lekarz dostępny zawsze, automatyczna optymalizacja benefitów) jednocześnie reprodukuje i pogłębia nierówności społeczne, tworząc nową formę "medycznej kastowości" gdzie bogaci zachowują prywatność i dostęp do lekarzy, podczas gdy większość otrzymuje zautomatyzowaną opiekę.

Kluczowe dylematy i imperatyw świadomego wyboru

Scenariusz stawia fundamentalne pytania dotyczące przyszłości relacji człowiek-technologia-państwo. **Paradoks prywatności-efektywności** pyta, czy społeczeństwa zaakceptują radykalną inwigilację w zamian za efektywne usługi publiczne, szczególnie że młodsze pokolenia mogą rozumieć prywatność nie jako absolutną tajemnicę, lecz jako kontrolę nad narracją własnego życia.

Problem "medycznej kastowości" dotyczy tego, czy system AI-lekarz dla mas plus lekarze-ludzie dla elit nie reprodukuje feudalnego systemu dostępu do opieki zdrowotnej, czy może jest bardziej demokratyczny niż obecna sytuacja, gdzie miliony nie mają żadnego dostępu do opieki.

Inne fundamentalne dylematy obejmują napięcie między geopolityczną fragmentacją a potrzebą cyfrowej standaryzacji, wybór między pracą jako terapią a dochodem podstawowym,

oraz określenie granicy między algorytmiczną determinacją a augmentacją ludzkich decyzji. Szczególnie istotne jest pytanie o "nową prywatność" jako prawo dynamiczne - możliwość zgody na monitoring zdrowia przez AI-lekarza przy jednoczesnym zakazie wykorzystania danych przez ubezpieczyciela czy pracodawcę.

Scenariusz ostrzega, że bez alternatywy dla tradycyjnej pracy automatyzacja prowadzi do pauperyzacji i destabilizacji społecznej. Wsparcie dla kooperatyw, platform lokalnych i sektorów zorientowanych na człowieka nie jest opcjonalnym "dodatkiem", lecz koniecznością dla stabilności społecznej.

Kluczowym przesłaniem scenariusza "Hybrydowa rzeczywistość" jest **brak zasadniczego i ostatecznego rozstrzygnięcia kluczowych dylematów przyszłości i kierunków rozwoju. Ten scenariusz to przesunięte w czasie kontinuum współczesności.** Najważniejsze pytania pozostają zatem wciąż otwarte:

- Czy system będzie wspierać autonomię jednostki czy kontrolować zachowania?
- Czy technologia będzie demokratyzować dostęp czy pogłębiać nierówności?
- Czy automatyzacja uwolni ludzi od przymusu pracy czy pogrąży w niepewności?
- Czy będziemy kształtować technologię czy ona nas?

Odpowiedź na te pytania nie leży w samej technologii, ale w świadomych wyborach społecznych, politycznych i etycznych, które podejmujemy już dziś, kształtując sposób implementacji i wykorzystania narzędzi cyfrowej transformacji. Przyszłość pozostaje otwarta - to my decydujemy, czy hybrydowa rzeczywistość stanie się narzędziem emancypacji czy dominacji.

NAUKA DLA SPOŁECZEŃSTWA
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
Polskie Towarzystwo Cyfrowe
http://cyfryzacja.org